

DANES ⁰¹

MAGASINET FOR GLOBALE DANSKERE

40

ØJVIND KYRØ I HAVANA

Interview med en dansk journalist og rejseleder, der søger til Cuba for at få fred og ro: "Jeg føler mig faktisk mere hjemme her i Havana end i det forjagede Danmark"

24

SPROGKLUMMEN

Hvilket fænomen i Danmark verfede "habitbanditter", "lømmelpakke" og "plantetekød" af banen som Årets Ord 2018?

18

DANSKE ØER VISER VEJEN

Historien om Samsø, Livø, Bornholm, Lolland og Ærø som forbilleder i den globale kamp mod klimaforandringer

Danes Worldwide

“HVIS JEG BLIVER VÆK, SÅ FIND MIG I HAVANA”

Øjvind Kyrø er kuldeskær, mørkerød og forelsket i Latinamerika. Siden 1980'erne er han hver vinter flygtet til de lande, hvor solen bager og tiden går langsomt – først som korrespondent og senest som rejseleder.

TEKST: MICHELLE ARROUAS, FREELANCEJOURNALIST

Gæstehuset ligger i stueetagen af en kulørt bygning på en af de gader, der skærer sig gennem Havana og munder ud i kystpromenaden Malecon. Nabohusene er lige så kulørte, og det samme er de ældre kvinders stramme *leggings*, gadebodernes frugtudvalg og de ikoniske ramponerede amerikanske biler fra midten af forrige århundrede. Teenagere går i flok gennem gaderne, salsamusik og reggaeton strømmer ud af de åbne døre og vinduer, og et par unge drenge har omdannet et gadekryds til en interimistisk fodboldbane. Fugten og saltvandet hænger tungt i luften og æder sig gennem væggene. Alt er fordærvet, og aldrig har det været smukkere.

LANGT FRA MØRKET

At spadsere gennem Centro Habana, når dagen lakker mod enden og mørket sænker sig, føles som at vandre gennem et postkort. Alle klichéerne om Cuba er tilstede, men de beskidte gader, den kaotiske trafik og de faldefærdige huse vidner om, at man ikke befinder sig i en turistbrochure. Det samme er cubanerne, der fylder op foran hver en døråbning, på hvert et fortov og på hvert et gadehjørne. Det er svært at finde et sted, hvor koncentrationen af liv, farver og mennesker er højere end her i kvarteret Centro Habana.

Det er blandt andet derfor, at Øjvind Kyrø føler sig så hjemme her i Marias gæstehus. Han ser lettet og lykkelig ud, da han synker ned i en stol i gæstehusets gårdhave. Han er netop kommet hjem fra en rundrejse i Cuba som rejseleder for et dusin engagerede rejsende. De udmattede folder i hans ansigt matcher dem i

den krøllede skjorte. Maria stiller et askebæger og en iskold dåseøl på bordet. Øjvind lyser begejstret op. Til hans store glæde er øllen cubansk, hvilket ikke er en selvfølge i et land, der importerer mere, end det eksporterer. Han udveksler et par kommentarer på spansk med Maria. Hendes gæstehus er hans hjemmehavn, når han er på Cuba. Det er han tit, for han kommer fra Danmark og er mørkerød.

“Lige så snart, det begynder at blive mørkt – jeg *hader* mørke – så tager jeg til der, hvor solen skinner, og allerhelst til Cuba,” fortæller han.

Jul og nytår bliver tilbragt med familien på Frederiksberg, men resten af vinteren kan man finde ham – hvis man har god plads i passet og kalenderen – i Cuba, Colombia, Argentina og Chile. Det meste af tiden er han rejseleder, noget af tiden skriver han artikler, og resten tilbringer han her i sit elskede Havana.

“Jeg har efterhånden set det meste af Cuba, så det skal være noget helt specielt, hvis jeg skal rejse herfra. Som den store spanske digter Garcia Lorca sagde: Hvis jeg bliver væk, så led efter mig i Havana.”

Øjvind Kyrø tager en tår af sin øl og et sug af sin cigar. “Det var klogt sagt.”

SELVUDSENDT

Øjvind Kyrøs karriere som korrespondent begyndte i 1980'erne, da han arbejdede for Weekendavisen og ofte blev sendt på kortere reportageture ud til lande, hvor det brændte på. Sammen med en gruppe andre danske journalister blev han i starten af 1980'erne

inviteret til Cuba. På grund af det tætte forhold til Sovjetunionen var der nye Ladaer på gaderne og masser af mad på hylderne, og det var forbudt for tjenerne at tage imod drikkepenge.

Det var imidlertid cubanernes omgangsmåde og kultur, Øjvind Kyrø forelskede sig i. De efterfølgende år længtes han efter at tilbringe mere tid i Latinamerika, men ingen ville have en fuldtidsansat Latinamerika-korrespondent på lønningslisten. Så Øjvind sagde sit job op, købte en enkeltbillet og flyttede til Chile med sin kone og deres nyfødte søn.

Fra 1988 til 1991 dækkede han Pinochet-styret og overgangen til demokrati for mange skandinaviske medier; hans *bylines* optrådte i Weekendavisen, Berlingske Tidende, Svenska Dagbladet og norske Dagbladet Oslo.

Efter tre år skrantede ægteskabet imidlertid, og familien flyttede tilbage til Danmark – og blev skilt. Øjvind Kyrø havde egent-

lig ikke lyst til at forlade landet og livet som korrespondent, men han besindede sig.

“Jeg tænkte, at jeg på ét punkt måtte være en god dreng, nemlig at være en god far. Derfor besluttede jeg at takke nej til tilbud om andre korrespondentjob og kun foretage rejser af to-tre ugers varighed, så jeg stadig kunne være en del af hans hverdag, følge ham i skole og hjem fra fritteren og stå og se ham spille fodbold.”

I halvandet år var han udenrigsredaktør for TV2, men han følte sig som en sur gammel mand, når han sendte folk afsted til de lande, han gerne selv ville til.

Valget faldt igen på tilværelsen som freelance-korrespondent med base i Danmark, og siden da har han opdelt året i somre på Frederiksberg og vintre i de varme lande.

Det er ikke tilfældigt, at valget oftest faldt på lande i Latinamerika og Afrika. Da Øjvind startede med at rejse ud for Weekend- >

“Folk bliver skidebange, når de kommer hertil fra lufthavnen. Udenfor er der snavset og kaotisk, men lige så snart de kommer ind i et gæstehus og sidder i gårdhaven, slapper de af.”

FOTO: MICHELLE ARROUAS

avisen skrev han blandt andet fra Mellemøsten, Kina og Indien, men han følte sig på udebane.

“Hvis man skal skrive godt, så skal man kunne forstå, hvad det er, der sker. Og jeg forstod altså ikke rigtigt, hvad der skete i Mellemøsten, hvor man skal være inde i alt fra stammer til storpolitik. Jeg forstår heller ikke, hvorfor der sidder en mand i Indien i lort til halsen og smiler, fordi han tror på reinkarnation. Han tror, at han har været en skidt knægt i et tidligere liv og nu er blevet straffet med en kummerlig tilværelse – men får en bedre reinkarnation i næste liv, hvis han opfører sig pænt. Sådan noget forstår jeg ikke! Jeg forstår heller ikke den mentalitet, der gør, at man kan sætte selvmordsbælter på børn eller sprænge sig selv i luften for at være sammen med 72 jomfruer.”

I Latinamerika, hvor Columbus indførte europæiske skikke, traditioner og madvarer, og i Afrika, hvor andre koloniherrer gjorde det samme, føler Øjvind Kyrø sig imidlertid hjemme mentalt.

“Det var der, jeg skrev bedst, fordi det var der, jeg bedst forstod, hvad der foregik. Jeg forstår, hvorfor en latinamerikaner eller afrikaner elsker, hvorfor de hader, og hvorfor de slår ihjel. Derfor er jeg bedre til at rapportere herfra.”

UIINTERESSEREDE REDAKTØRER

I mange år ernærede Øjvind sig primært ved at sælge artikler og radioindslag fra lande i Latinamerika og Afrika, men nu bruger han det meste af sin tid som rejseleder for grupperejser. Det skyldes dels, at priserne for freelanceartikler længe har været nedadgående, og dels, at redaktørerne er mindre interesserede i at bringe stof fra de lande, Øjvind skriver om.

“Jeg laver mindre og mindre journalistik, for redaktørerne tror fejlagtigt, at læserne er mere interesserede i at kigge på en eller anden skuespillerindes nye silikone-indlæg, end de er i at høre om, hvordan det står til i Brasilien, Latinamerikas største land, som er lige så stort som USA. Hvis det endelig skal være, så skal det helst være til rejsesiderne. Redaktørerne vil kun høre om, hvor smukke strandene er eller hvor gode de lokale er til at servere coco loco-drinks, men ikke om, hvad der ellers sker i deres liv. Det synes jeg bare er synd og skam.”

Når han er afsted som rejseleder, oplever han til gengæld, at de danske rejsende er særdeles engagerede, nysgerrige og videbegærlige. Hvis han foreslår en halv dag på en af Caribiens smukkeste strande, protesterer de; de vil lære mere om landet.

“Det er altså træls at skulle ringe op til en redaktør, og høre ham smygge sig udenom, hvorfor de ikke skal bringe stof fra Afrika og Latinamerika. Så er det altså meget sjovere at sidde i en bus med 25 rejsende, der stiller begavede spørgsmål, griner de rigtige steder og er oprigtigt interesseret i at høre om landets historie og udvikling.”

Hidtil har han primært ført turgrupper rundt på Cuba, men næste år kommer han til at tilbringe en del tid i Colombia, Chile og Argentina som rejseleder.

FOTO: MICHELLE ARROUAS

HVERDAG I HAVANA

Når Øjvind Kyrø ikke er på farten som rejseleder, har han sine faste rutiner. Han bor altid i det samme gæstehus i Centro Habana, et livligt kvarter, der ligger midt mellem Havanas gamle by og velhaver-kvarteret Vedado. Det gamle Havana er præget af turgrupper fra krydstogtskibe, polerede facader og barer og restauranter, der primært henvender sig til udlændinge på jagt efter Hemingway. Lokallivet, forfaldet og festen tager til, så snart man forlader gaderne omkring færgeterminalen. Vedado minder med sine grønne parker, beplantede villaveje og slotte af velhavervillaer lidt om Hellerup, omend i en noget mere farverig og livlig udgave. Centro Habana, derimod, minder om et helt andet sted:

“Jeg elsker at bo her i Centro Habana, for det er så centralt, at jeg kan gå til alt og aldrig behøver præje en taxi. Det eneste problem er, at det ligner Aleppo.”

“Jeg elsker at bo her, for det er så centralt, at jeg kan gå til alt og aldrig behøver præje en taxi. Det eneste problem er, at det ligner Aleppo,” siger Øjvind Kyrø med henvisning til den krigsramte by i Syrien.

Helt så slemt står det nu ikke til, men forfaldet og fattigdommen er uomgængeligt i kvarteret. Smukke gamle kolonial-huse styrter med jævne mellemrum sammen, ædt op af mug og misligholdelse er lige så ramponerede som de bulede og spruttende biler, der frekventerer dem, og vidner om, at folk i Havana har mere tid end penge. Der er altid flere mennesker på gaden, end der er varer på hylderne i supermarkederne. Sladdereren bevæger sig lige så hurtigt og ubesværet som salsatrommernes rytme gennem gaderne. Her udfolder livet sig på gadehjørner og i de *patioer*, de spanske kolonister forsynede hu-

sene med for at skåne værelserne fra den nådesløse sol. I modsætning til gadeplanet hersker roen og renligheden her.

“Folk bliver skidebange, når de kommer hertil fra lufthavnen. Udenfor er der snavset og kaotisk, men lige så snart, de kommer ind i et gæstehus og sidder i gårdhaven, slapper de af. Herinde er der jo så rent, at det kunne bruges som operationsstue.”

Her i gårdhaven spiser han hver dag morgenmad – stærk kaffe, friskpresset juice, frugt og æg – efter at have iført sig en af de nystrognede skjorter, som 76-årige Maria hver dag stryger for ham. Så spadserer han op til Malecon-promenaden, der kaldes Havanas dagligstue, og spadserer – sammen med resten af Havana – langs vandet.

Når han kommer til nummer 107, gør han ophold, for her ligger hans yndlingsrestaurant. Den hedder Castropol, serverer spansk >

mad og er populær blandt den spanske ambassades ansatte såvel som turister. Her får han en formiddagskaffe og en formiddagsci-gar, og som regel bliver han hængende og spiser frokost. Så trisser han tilbage til gæstehuset, tager en lur på 30 minutter, og når han vågner igen, står askebægeret, et glas rom, en kop kaffe og dagens udgave af avisen Granma klar på bordet i gårdhaven.

Eftermiddagen og aftenen tilbringer Øjvind enten med venner eller med at orientere sig om nye museer, nye barer og nye cafeer, det måske er værd at tage besøgende med til. Tempoet på de dage er lavt og i skarp modsætning til de fortravlede dage som rejseleder med utallige spørgsmål, udfordringer og logistiske detaljer. Det er helt bevidst.

“Jeg føler mig faktisk mere hjemme her i Havana end i det forjagede Danmark. Et land, der ikke altid er så effektivt, har også den fordel, at folk har masser af tid til at snakke sammen, til at danse, hygge og elske. Og for alle de nævnte ting gælder det, at desto bedre tid, du har, desto bedre bliver det,” siger Øjvind Kyrø. Han ønsker dog ikke at kommentere politiske forhold i Cuba, fordi ”det eneste, der fungerer perfekt i Cuba, er sikkerhedstjenesten, og den kan gøre tilværelsen vanskelig for

en som mig, hvis jeg siger noget kritisk om det kommunistiske styre.”

“I Danmark er vi så forhåbende på effektivitet – alting er så forjaget, folk er stressede, og så er der for mørkt og for koldt. Så er det altså sjovere at være her, hvor træerne ikke er nøgne, og hvor man kan se, hvad der er for og bag på en kvinde. Det kan man ikke derhjemme, hvor folk går rundt i dynejakker.”

Lige så meget Øjvind afskyr de mørke vinterdage i Danmark, elsker han imidlertid de lyse sommernætter. I sommerhalvåret bor han i sin herskabslejlighed på Frederiksberg, og så er der intet eller ingen, der kan få ham til at bevæge sig væk.

“Når jeg er hjemme, er der ingen, der kan få mig ud af min lejlighed. Jeg får sitet nemlig.com til at komme med maden, og min vinhandler til at komme med vinen, og så laver jeg selv min mad og inviterer mine familiemedlemmer, venner, bekendte og elskerinder til at komme. Jeg vil ikke se en taxachauffør, jeg vil ikke se indersiden af et tog eller en bus, jeg vil ikke se en flyver, en lufthavn. Jeg vil blot være hjemme og nyde livet, læse, og allerhøjest gå en spadseretur. Allerhøjest. Jeg elsker jo Danmark, jeg synes bare, der er for mørkt om vinteren.” ●

“Jeg føler mig faktisk mere hjemme her end i det forjagede Danmark.”

FOTO: MICHELLE ARROUAS

